

ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ: ΜΙΑ ΖΩΗ... ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ (του Χρήστου Τσαντή)

Τα παιδικά του χρόνια, η μαθητεία, η κατάταξη στο στρατό, οι ναυμαχίες, τα χρόνια της σκλαβιάς και της αιχμαλωσίας από τους Αλγερινούς κουρσάρους, η ελευθερία, η μάχη της επιβίωσης, η δημιουργία.

«...δεν είναι στον κόσμο άλλη μεγαλύτερη ευτυχία από το να αποχτά ο άνθρωπος τη χαμένη του λευτεριά», *Θερβάντες*

Ο «Δον Κιχώτης» – ένα από τα αξεπέραστα αριστουργήματα της Παγκόσμιας Λογοτεχνίας, μαζί με τη «Θεία Κωμωδία» του Δάντη, το «Βασιλιά Ληρ» του Σαίξπηρ ή τον «Φάουστ» του Γκαίτε – κατέκτησε με την πνευματική του δύναμη ολόκληρο τον κόσμο, όμως, την ίδια στιγμή, ο συγγραφέας του και οι περιπέτειες που έζησε παρέμειναν στην αφάνεια. Μόλις πρόσφατα οι επιστήμονες ανακοίνωσαν ότι ανακαλύφθηκαν τα οστά του Θερβάντες στη Μαδρίτη, καθώς ο τόπος της ταφής του είχε σκεπαστεί κάτω από αιώνες λησμονιάς.

Η αγάπη του για τα γράμματα, οι μάχες, οι ναυμαχίες που πήρε μέρος, ο ηρωισμός του, οι κουρσάροι, οι φυλακίσεις, τα χρόνια της αιχμαλωσίας και τα βασανιστήρια, οι διωγμοί που είχε υποστεί, οι έρωτές του, η δημιουργία που άφησε – κληρονομιά στην ανθρωπότητα – δεν έχουν ακόμα φωτιστεί ολοκάθαρα κι ας περάσανε 400 ολόκληρα χρόνια από το θάνατό του.

Πραγματικά, θα εκπλαγεί κανείς μελετώντας τη ζωή και το έργο

του «παλιού πολεμιστή», καθώς θα διαπιστώσει την αλήθεια που περιέχουν τα λόγια του Αυστριακού συγγραφέα Wolfgang von Wurzbach, ο οποίος έγραψε προλογίζοντας το 1905 τη γερμανική έκδοση του «Δον Κιχώτη»:

«...κάτω από την τραχιά της φλούδα, η καρδιά του παινεσιάρη παλιού πολεμιστή έκρυβε ένα χρυσό πυρήνα και μπορεί να πει κανείς πως σε λίγων συγγραφέων τα έργα μπορεί κανείς να βρει τόση τίμια χρηστότητα, αληθινή καλοσύνη και γνήσια αγαθή πρόθεση, όπως στα δικά του. Γι' αυτό όποιος θαυμάζει το θερβάντες σαν ένα από τα πιο αξιόλογα λογοτεχνικά φανερώματα, αυτός πρέπει να τον αγαπήσει σαν έναν από τους πιο συμπαθητικούς συγγραφείς όλων των καιρών».

Τα παιδικά χρόνια

Η ζωή του μεγάλου δημιουργού ήταν σκεπασμένη για χρόνια με ένα σύννεφο σιωπής, ώσπου το 1819 ο λαογράφος Δον Μαρτίνος Φερνάντες ντε Ναβαρρέτε έφερε στο φως πολλά στοιχεία από την άγνωστη πορεία της περιπλάνησης του θερβάντες.

Η καταγωγή του ήταν από μία αριστοκρατική οικογένεια της Καστίλλης, η οποία όμως δεν ζούσε πλέον μέσα στα πλούτη κι όπως θα δούμε αργότερα, χρεωκόπησε ολοκληρωτικά πληρώνοντας τα λύτρα για την απελευθέρωση του θερβάντες από τους κουρσάρους.

Ο πατέρας του, Ροδρίγος ντε θερβάντες, ήταν πρακτικός γιατρός στο επάγγελμα και γι' αυτό το λόγο η οικογένεια άλλαζε συχνά τόπο διαμονής. Η μητέρα του Μιχαήλ ήταν η Λεονώρα ντε Κορτίνας και η οικογενειακή παράδοση των θερβάντες είχε εγγράψει στο ενεργητικό της πλήθος από συμμετοχές σε μάχες, εκστρατείες και σε άλλες πολεμικές περιπέτειες της Ισπανίας είτε εναντίον των Αράβων είτε ακόμα και στο Νέο Κόσμο.

Εφτά παιδιά απέκτησαν ο Ροδρίγο με τη Λεονώρα και ο Μιχαήλ ήταν ο τέταρτος στη σειρά. Τόπος γέννησης του – παρά τη μεγάλη αντιδικία που ξέσπασε ανάμεσα στη Μαδρίτη, το Τολέδο, τη Σεβίλλη και πολλές ακόμα πόλεις της Ισπανίας που διεκδικούσαν την τιμή να θεωρηθούν γενέτειρες του μεγάλου συγγραφέα – ήταν το Αλκαλά ντε Εναρές.

Βαφτίστηκε στις 9 Οκτώβρη του 1547. Η ακριβής ημερομηνία γέννησής του δεν είναι γνωστή αλλά σύμφωνα με το έθιμο που ήθελε να δίνεται στο νεογέννητο το όνομα του Αγίου που γιόρταζε την ημέρα της γέννησης του, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η ημέρα αυτή ήταν η 29η του Σεπτέμβρη του 1547, όπου η Καθολική Εκκλησία γιόρταζε τον Άγιο Μιχαήλ.

Από τα μικρά του χρόνια φανερώθηκε η αγάπη του για τα γράμματα και ειδικά για την ποίηση. Η περιπλάνηση της οικογένειάς του στις Ισπανικές πόλεις, από το Βαγιαολίδ στη Μαδρίτη, από εκεί στη Σεβίλλη και ξανά στη Μαδρίτη, γέμισε τα νεανικά του μάτια με εικόνες και σκηνές, που πλούτισαν τον ψυχικό και πνευματικό του κόσμο.

Ο Θερβάντες γνώρισε το θέατρο σε νεαρή ηλικία και ευτύχησε να έχει δάσκαλό του έναν από τους πιο γνωστούς ανθρωπιστές λόγιους, τον Χουάν Λόπεθ ντε Όγιος, ο οποίος παρέδιδε δημόσια μαθήματα στο φροντιστήριο της Μαδρίτης. Ο δάσκαλός του ήταν ο άνθρωπος που ώθησε το νεαρό Θερβάντες να δημοσιεύσει για πρώτη φορά τα ποιήματά του.

Ακολούθησαν οι σπουδές στη Σεβίλλη κι ύστερα το Πανεπιστήμιο της Σαλαμάνκα. Ο Κ. Καρθαίος, προλογίζοντας την ελληνική έκδοση του Δον Κιχώτη (1961), γράφει ότι «η υπόθεση αυτή στηρίζεται σε ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες», αλλά «και στη σωστή γνώση με την οποία ο Θερβάντες ζωγραφίζει τις συνήθειες και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της Σαλαμάνκα, καθώς και τη ζωή των σπουδαστών, ιδίως στο Β΄ μέρος του Δον Κιχώτη και στις νουβέλες «Προλύτη Βιδιέρα» και της «Πλαστής Θείας». Όπως κι αν είναι, εδώ και πάνω από εκατό χρόνια, κάποιος καθηγητής στη Σαλαμάνκα βεβαίωσε για το Θερβάντες πως ήταν γραμμένος στα

βιβλία του Πανεπιστήμιου ως φοιτητής της Φιλοσοφίας τα χρόνια 1566-1568».

Το βέβαιο είναι ότι ο Θερβάντες είχε πλούσια μόρφωση και γνώση της Ιταλικής και Ισπανικής Φιλολογίας, καθώς και της αρχαίας και νεότερης Ποίησης.

Η κατάταξη στο στρατό, οι μάχες

Ο Θερβάντες κατατάχθηκε στον στρατό με σκοπό να ακολουθήσει το παραδοσιακό οικογενειακό επάγγελμα. Έτσι βρέθηκε στην Ιταλία, απ' όπου αναχώρησε το 1570 με ένα από τα 49 καράβια των Ισπανών, που είχαν ενώσει τις δυνάμεις τους με το στόλο της Βενετίας κι ενεργούσαν έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τον τουρκικό στόλο, που επιχειρούσε να καταλάβει την Κύπρο. Η ναυμαχία αυτή όμως δεν έγινε ποτέ, καθώς οι αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους συμμάχους οδήγησε στην αργοπορία τους και η Τουρκία κατέλαβε το νησί. Στη συνέχεια οι κακές καιρικές συνθήκες ανάγκασαν τα συμμαχικά πλοία να πλεύσουν στα κοντινότερα λιμάνια για να βρουν καταφύγιο από την καταιγίδα.

Ένα χρόνο μετά, ο Θερβάντες υπηρετεί στην γαλέρα «Μαρκέζα» και το πλοίο του αποτελεί μέρος του στόλου που έπιασε λιμάνι στην Κέρκυρα, καθώς προετοιμαζόταν η σύγκρουση με τους Τούρκους, που έμεινε γνωστή στην ιστορία ως «Ναυμαχία της Ναυπάκτου». Εκεί, κοντά στις Οξιές, στην περιοχή των Εχινάδων ο νεαρός Θερβάντες τραυματίστηκε από τρεις μπάλες αρκεβούζιου. Δέχθηκε δύο στο στήθος, ενώ η τρίτη αχρήστεψε για πάντα το αριστερό του χέρι. Νωρίτερα, είχε αψηφήσει την ασθένεια που τον κατέτρωγε εκείνη την περίοδο και είχε ζητήσει να πολεμήσει κανονικά. Ο ηρωισμός που επέδειξε δεν πέρασε απαρατήρητος από την ηγεσία του στόλου και αυξήθηκε ο μισθός του. Ο ίδιος νοσηλεύτηκε στη Μεσσήνη της Σικελίας ως τον Απρίλιο του 1572, ενώ πριν καλά-καλά αναρρώσει ζήτησε και επέστρεψε στην υπηρεσία του.

Πήρε μέρος στην εκστρατεία της Κέρκυρας και της Πύλου, καθώς και στις επιχειρήσεις στην Αφρική. Στα πέντε χρόνια της στρατιωτικής του ζωής ο Θερβάντες είχε ήδη πλουτίσει σε μεγάλο βαθμό με εικόνες και εμπειρίες, τις οποίες είχε σκοπό να μεταφέρει στη λογοτεχνική του δημιουργία, με την οποία ήθελε πλέον να καταπιαστεί. Έτσι κι αφού ζήτησε την άδεια από την ηγεσία, για να επιστρέψει στην Ισπανία, ο Δον Χουάν του έδωσε μαζί με την άδεια κι ένα συστατικό γράμμα του ίδιου προς τον βασιλιά, ως αναγνώριση των υπηρεσιών του όλα αυτά τα χρόνια. Αντίστοιχες συστατικές επιστολές συγκέντρωσε και από άλλους αξιωματούχους. Ευελπιστούσε σε μια λαμπρή σταδιοδρομία με την επιστροφή του στην πατρίδα, όμως τα πράγματα δεν πήγαν όπως τα υπολόγιζε.

Σκλάβος των Αλγερινών κουρσάρων

Ο Θερβάντες αναχώρησε για την Ισπανία μαζί με τον αδελφό του Ροδρίγο, με τον οποίο συνυπηρετούσαν. Η γαλέρα με την ονομασία «Ήλιος», που τους μετέφερε, έπεσε σε παγίδα Αλγερινών

κουρσάρων στις 26 Σεπτέμβρη 1575. Έτσι, βρέθηκαν μαζί με άλλους 25.000 περίπου σκλάβους στο Αλγέρι, που εκείνη την εποχή θεωρούνταν συνώνυμο της Κόλασης.

Οι κουρσάροι που λυμάνονταν την περιοχή είχαν μετατρέψει το Αλγέρι σε σκλαβοπάζαρο και οι συνθήκες ζωής των αιχμαλώτων ήταν άθλιες. Πείνα, δίψα, θρησκευτικός φανατισμός, βασανιστήρια, αρρώστιες. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον βρέθηκε και έζησε ο συγγραφέας του «Δον Κιχώτη», για πάνω από πέντε χρόνια.

Οι σκλάβοι πουλιούνταν ή αν διαπιστωνόταν ότι είχαν κάποια ιδιαίτερη αξία, ζητούνταν λύτρα για την απελευθέρωσή τους. Τα γράμματα των αξιωματούχων και οι συστατικές επιστολές προς τον Βασιλιά της Ισπανίας, που βρέθηκαν πάνω στον θερβάντες, έπεισαν τους Αλγερινούς ότι πρόκειται για κάποιο πολύ σπουδαίο πρόσωπο από το οποίο είχαν πολλά να κερδίσουν μέσα από τα λύτρα που θα απαιτούσαν για την απελευθέρωσή του.

Το γεγονός αυτό μπορεί να έπαιξε ρόλο στο να διατηρηθεί ο θερβάντες στη ζωή, δεν εμπόδισε όμως τους κουρσάρους να τον υποβάλλουν στα ίδια ακριβώς βασανιστήρια που υπέβαλλαν και όλους τους άλλους σκλάβους. Αλυσοδεμένος σε ένα μπουντρούμι, ο θερβάντες πάλευε να διατηρήσει τα λογικά του και στράφηκε στην ποίηση.

Οι Αλγερινοί, για το παραμικρό παράπτωμα, οδηγούσαν τους αιχμαλώτους στην κρεμάλα ή στο παλούκωμα και τον ακρωτηριασμό, και ο θερβάντες με τον αδελφό του έγιναν μάρτυρες πολλών τέτοιων περιστατικών.

Ο συγγραφέας του «Δον Κιχώτη» άνηκε στον κυβερνήτη του πλοίου που τους αιχμαλώτισε, στον Νταλί Μαμί. Αυτός έκανε και τις απαιτούμενες ενέργειες διεκδικώντας τα λύτρα για να τον απελευθερώσει. Τούτο όμως δεν σήμαινε σε καμιά περίπτωση ειδική μεταχείριση.

Ο χρόνος κυλούσε, χωρίς αποτέλεσμα και η ζωή γινόταν όλο και πιο ανυπόφορη. Ο Θερβάντες άρχισε να καταστρώνει σχέδιο απόδρασης. Κατάφερε να πείσει και άλλους αιχμαλώτους να πάρουν μέρος κι εξασφάλισε τη συνεργασία ενός από τους δεσμοφύλακές του, ο οποίος του υποσχέθηκε πως θα τους οδηγούσε στο Οράν, που άνηκε τότε στην Ισπανία. Το σχέδιο ήταν ριψοκίνδυνο και τολμηρό, όμως οι συγκρατούμενοι ακολούθησαν τον Θερβάντες, ώσπου στα μισά περίπου της διαδρομής ο δεσμοφύλακας άλλαξε γνώμη και εγκατέλειψε τους αιχμαλώτους στην τύχη τους. Έτσι, δεν άργησαν να πέσουν ξανά στα χέρια των Αλγερινών.

Νέα σκληρά βασανιστήρια ακολούθησαν, ενώ την ίδια περίοδο, η οικογένεια Θερβάντες στην Ισπανία έβγαζε στο σφυρί ακόμα και την προίκα των κοριτσιών της προκειμένου να συγκεντρώσει το ποσό που απαιτούσαν οι Αλγερινοί για την απελευθέρωση του Μιχαήλ και του Ροδρίγγο.

Έπειτα από τεράστιες θυσίες και στερήσεις η οικογένεια απέστειλε τα χρήματα, όμως ο Νταλί Μαμί δεν έμεινε ικανοποιημένος κι απελευθέρωσε μόνο τον Ροδρίγγο ζητώντας ακόμα περισσότερα. Ο Θερβάντες ζήτησε από τον αδελφό του, καθώς τον αποχαιρετούσε, να εξασφαλίσει την αποστολή ενός караβιού σε συγκεκριμένη ημερομηνία και τοποθεσία κοντά στο Αλγέρι. Ο Μιχαήλ σχεδίαζε να αποδράσει ξανά.

Λίγες ημέρες πριν από τις 28 Σεπτεμβρίου 1577, όπου είχε κανονιστεί να βρίσκεται το καράβι τρία μίλια έξω από το Αλγέρι, ο Θερβάντες δραπετεύει και πάλι. Πηγαίνει και κρύβεται σε μία σπηλιά, αναμένοντας την πολυπόθητη στιγμή. Πράγματι, το πλοίο που υποσχέθηκε ο Ροδρίγγο φτάνει στην προκαθορισμένη ημερομηνία και καθώς οι ελευθερωτές του πλησιάζουν με μια βάρκα στη στεριά, κάποιοι ντόπιοι τους πήραν είδηση και τους ανάγκασαν να τραπούν σε φυγή. Για άλλη μια φορά το σχέδιο του Θερβάντες έπεσε στο κενό. Το κρησφύγετό του είχε προδοθεί και οι κουρσάροι τον περικύκλωσαν και τον ανάγκασαν να παραδοθεί.

Οι συνεργάτες του οδηγήθηκαν στην κρεμάλα, ενώ ο Θερβάντες προτίμησε τα βασανιστήρια από το να καταδώσει όλους αυτούς που

τον είχαν βοηθήσει στην απόπειρά του να αποδράσει. Μόλις συνήλθε επεδίωξε να οργανώσει εξέγερση των σκλάβων, ενώ δύο φορές ακόμα, το Μάρτη του 1578 και το Σεπτέμβριο του 1579, επεδίωξε να δραπετεύσει, χωρίς αποτέλεσμα.

Πέντε χρόνια μετά την αιχμαλωσία του, η οικογένεια θερβάντες, με τη βοήθεια Ισπανών εμπόρων, με εράνους και με δάνεια, κατάφερε να συγκεντρώσει τα λύτρα κι έτσι, στις 24 Οκτώβρη του 1580, λίγο πριν να τον στείλουν οι κουρσάροι σκλάβο στην Κωνσταντινούπολη, ο Μιχαήλ έμπαινε στο καράβι της ελευθερίας. Μεσολαβητές και διαπραγματευτές της εξαγοράς της ελευθερίας του ήταν οι μοναχοί του Τάγματος της Αγίας Τριάδας, οι οποίοι παρέδωσαν στους Αλγερινούς 500 χρυσά σκούδο.

Η ελευθερία, ο αφορισμός, οι διώξεις, η δημιουργία

Με την κατάκτηση της ελευθερίας του και για να αντιμετωπίσει τα βιοποριστικά προβλήματα κατατάχθηκε και πάλι, αυτή τη φορά στον Ισπανικό στρατό που κατείχε την Πορτογαλία, ενώ πήρε μέρος και στις τρεις εκστρατείες της χώρας του στη θάλασσα των Αζορών.

Η ζωή του στη Λισαβόνα τον έφερε κοντά με την Άννα Φράνκα, με την οποία ο θερβάντες απέκτησε μία κόρη, χωρίς όμως να παντρευτεί την μητέρα του παιδιού του. Παντρεύτηκε αργότερα στο Εσκιβίας, κοντά στη Μαδρίτη, στις 12 του Δεκέμβρη του 1584, σε ηλικία δηλαδή 37 ετών, την Κατερίνα ντε Παλάθιος Σαλαθάρ και Βοθμεδιάνο, που ακόμη δεν είχε κλείσει τα είκοσι της χρόνια. Εκεί εγκαταστάθηκε πλέον μαζί με τη σύζυγο και την κόρη του από την

Άννα, και αποφάσισε να στραφεί ολοκληρωτικά στη λογοτεχνία.

Ένα χρόνο μετά εκδίδεται το μυθιστόρημά του με τον τίτλο «Γαλάτεια», ενώ ακολούθησαν πάνω από 30 θεατρικά έργα, από τα οποία όμως σώθηκαν μόνο δύο: η «Νουμαντία» και το «Η ζωή στο

Αλγέρι». Όμως τα πράγματα δεν πηγαίνουν καλά. Τα έργα του δεν σημειώνουν την επιτυχία που προσδοκούσε, ενώ μετά από το θάνατο του πατέρα του έχει αναλάβει τη συντήρηση όλης της οικογένειας.

Το 1587 εγκαταλείπει το θέατρο και αναλαμβάνει υπάλληλος του φορολογικού μηχανισμού της Ανδαλουσίας, με ειδική ευθύνη την τροφοδοσία του στρατού. Η άρνησή του όμως να εξυπηρετήσει τα υλικά συμφέροντα της Καθολικής εκκλησίας, φέρνει σαν αποτέλεσμα τον αφορισμό του (ο οποίος θα αρθεί αργότερα), ενώ βρίσκεται αντιμέτωπος με μία σειρά από λογιστικές παρασπονδίες, για τις οποίες ο ίδιος δεν είχε ευθύνη. Ξεκινά έτσι ένας δικαστικός αγώνας από τον οποίο θα βγει άσπιλος και καθαρός το 1603. Το τίμημα της ελευθερίας του όμως ήταν να χάσει τη δουλειά του, με συνέπεια να βρεθεί στη Σεβίλλη, όπου έκανε διάφορες δουλειές για βιοπορισμό.

Όλο αυτό το διάστημα της αναταραχής και της πίεσης, δεν σταμάτησε να γράφει. Την ημέρα όπου παρουσιάστηκε στο δικαστήριο, για να αθωωθεί οριστικά, κρατούσε στα χέρια του το πρώτο μέρος του «Δον Κιχώτη». Το βιβλίο τυπώθηκε για πρώτη φορά, ένα χρόνο αργότερα, το 1604, στη Μαδρίτη. Μέσα σε τρία-τέσσερα χρόνια ο «Δον Κιχώτης» ταξιδεύει από πόλη σε πόλη και ξεπερνά τα σύνορα τα Ισπανίας. Οι επικρίσεις των κριτικών της εποχής και των λογοτεχνικών κύκλων, ανάμεσά τους και ο διάσημος Λόπε ντε Βέγκα, δεν επηρεάζουν τους φίλους του βιβλίου, που αγκαλιάζουν το έργο του θερμότερα.

Από το 1600 ζει πλέον στη Μαδρίτη. Το 1613 κυκλοφορούν οι «Παραδειγματικές Νουβέλες» κι ένα χρόνο μετά, το «Ταξίδι στον Παρνασσό», για να ακολουθήσει το κύκνειο άσμα του το 1616, το μυθιστόρημα «Τα βάσανα του Παρσίλες και της Σιγισμούντας».

Στις 23 Απρίλη του 1616 ο συγγραφέας του «Δον Κιχώτη», που πάλεψε σε όλη του τη ζωή με τους ανεμόμυλους της μοίρας και με μυριάδες πραγματικών ιπποτών και πειρατών, έφυγε από τη ζωή, για να ανταμώσει με την αιωνιότητα. Το Τρίτο Τάγμα των μοναχών του Αγίου Φραγκίσκου, στο οποίο είχε γίνει μέλος, έβαλε στα

χέρια του θερβάντες έναν απλό και απέριττο ξύλινο σταυρό.

Αφιέρωση του Θερβάντες στην πρώτη έκδοση του ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ

«Στον άρχοντα του Μπέχαρ, μαρκέζο του Γιβραλεόν, κόντε του Μπεναλκάθαρ, του Μπανιάρες και του Αλκοθέρ, κύριο στις πολιτείες Καπίλλια, Κουριέλ και Μπουργκίλλιος... [...] αποφάσισα να βγάλω στο φως το «Μεγαλόπνοο Ιδάγγο Δον Κιχώτη από τη Μάντσα» βάζοντάς τον κάτω από τη σκέπη του εκλαμπρότατου ονόματος της Εξοχότητάς σου και σε παρακαλώ, με όλο το σέβας που χρωστώ στο μεγαλείο σου, να τον πάρεις υπό την προστασία σου, ώστε μολονότι του λείπουν οι πολύτιμες χάρες της πολυμάθειας και της κομψότητας που στολίζουν τα έργα που γράφονται στα σπίτια των σοφών ανθρώπων, να τολμήσει κι αυτός να παρουσιαστεί με θάρρος στην κρίση μερικών που, με το να μην περιορίζονται μέσα στα όρια της αμάθειάς τους, είναι πάντα πρόθυμοι να καταδικάσουν με περισσότερη αυστηρότητα και λιγότερη δικαιοσύνη τις εργασίες των άλλων. Γιατί έχω πεποίθηση πως η καλή γνώμη της Εξοχότητάς σου, ρίχνοντας τα μάτια στην καλή μου τη θέληση δε θα καταφρονέσει τη μικρότητα μιας τόσο ταπεινής προσφοράς. Μιγκέλ ντε Θερβάντες Σααβέδρα»

© Χρήστος Τσαντής, Μάρτιος 2015

Πηγή/φωτογραφίες: christostsantis.com